

INSTRUKCIJA DARBA AIZSARDZĪBĀ UN UGUNSDROŠĪBĀ

*(Saskaņā ar 2010.gada 10.augusta Ministru kabineta
noteikumiem Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības
jautājumos", kas izdoti saskaņā ar Darba aizsardzības likuma
9.panta pirmo daļu un 25.panta 18.punktu.)*

Nodarbinātos iepazīstina ar darba aizsardzību veicot ievadapmācību un instruktāžu darba vietā.

1. IEVADAPMĀCĪBA

1.1. Vispārīgie noteikumi

- 1.1.1. Ievadapmācībā nodarbinātos iepazīstina ar darba aizsardzību darba vietā.
- 1.1.2. Ievadapmācību nodrošina visiem nodarbinātajiem uzreiz pēc nodarbinātības uzsākšanas.
- 1.1.3. Nodarbināto ievadapmācību veic darba devēja norīkota persona.
- 1.1.4. Ievadapmācībā nodarbinātos iepazīstina ar:
  - 1.1.4.1. darba kārtības noteikumiem;
  - 1.1.4.2. darba aizsardzības sistēmu;
  - 1.1.4.3. drošības zīmēm;
  - 1.1.4.4. nodarbināto tiesībām un pienākumiem darba aizsardzības jomā;
- 1.1.5. Vispārīgās prasības rīcībai ārkārtas situācijās un notiekot nelaimes gadījumam darbā. Ievadapmācību organizē piemērotos apstākļos, ja nepieciešams un iespējams, izmantojot tehniskos mācību un uzskates līdzekļus (piemēram, plakātus, maketus, modeļus, videofilmas, kā arī individuālos aizsardzības līdzekļus un citus palīg līdzekļus).
- 1.1.6. Par ievadapmācībā izklāstītā materiāla apguvi persona, kura veikusi apmācību, pārliecinās pārrunās ar nodarbināto.
- 1.1.7.

1.2. Darba kārtības noteikumi

- 1.2.1. Iepazīstināšana ar darba organizāciju, darba kārtību (darba laiks) darba vietā.

1.3. Darba aizsardzības sistēma

- 1.3.1. Nodarbinātos iepazīstina ar darba aizsardzības sistēmu:
  - 1.3.1.1. Drošas un veselībai nekaitīgas darba vides izveidošana un uzturēšana.
  - 1.3.1.2. Darba vietas riska novērtējums.
  - 1.3.1.3. Darba vietas iekārtošana drošai darbu veikšanai.

1.4. Drošības zīmes (Pielikums Nr.1)

Saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumu Nr.400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā” 2.pielikumu, kas izdots saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 25.panta 7.punktu.

- 1.4.1. Darbiniekus iepazīstina ar sekojošām drošības zīmēm:
  - 1.4.1.1. aizlieguma zīme - zīme, kas aizliedz darbību, kura var radīt bīstamu situāciju;
  - 1.4.1.2. brīdinājuma zīme - zīme, kas brīdina par risku vai bīstamību;
  - 1.4.1.3. rīkojuma zīme - zīme, kas norāda uz konkrētu darbību;
  - 1.4.1.4. pirmās palīdzības, evakuācijas izeju un glābšanas papildizeju zīme - zīme, kas sniedz informāciju par pirmās palīdzības sniegšanas vietām, evakuācijas izejām un glābšanas papildizejām;
  - 1.4.1.5. ugunsdrošības zīme - zīme, kas sniedz informāciju par ugunsdzēsības iekārtām un līdzekļiem, un to atrašanās vietām, kā arī informāciju par apzīmējumiem evakuācijas plānos vai ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības pasākumu plānos.
- 1.4.2. Darbiniekus iepazīstina ar signālkrašojumiem - krašojumiem ar specifisku nozīmi;

1.5. Nodarbināto tiesības un pienākumi darba aizsardzības jomā

- 1.5.1. Nodarbinātos iepazīstina ar nodarbinātā tiesībām darba aizsardzības jomā.
- 1.5.2. Nodarbinātos iepazīstina ar nodarbinātā pienākumiem darba aizsardzības jomā.

1.6. Vispārīgās prasības rīcībai ārkārtas situācijās un notiekot nelaimes gadījumam darbā

- 1.6.1. Nodarbinātos iepazīstina ar vispārīgām prasībām rīcībai ārkārtas situācijās un notiekot nelaimes gadījumam darbā.

2. INSTRUKTĀŽA DARBA VIETĀ

2.1. Vispārējās prasības

- 2.1.1. Pirms darba uzsākšanas katrs darbinieks tiek instruēts darba aizsardzībā un ugunsdrošībā.
- 2.1.2. Aizliegts uzsākt darbu alkoholisku, toksisku vai narkotisku vielu reibumā, kā arī lietot tās darba laikā.
- 2.1.3. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori var būt:
  - 2.1.3.1. fizikālie riska faktori (mikroklimats, apgaismojums, troksnis, darba vietas apkārtnē u.c.);
  - 2.1.3.2. traumatiskie riska faktori (pakļupšana, applaucēšanās, elektroiekārtu bīstamība u.c.);
  - 2.1.3.3. psiho emocionālie riska faktori (paaugstināta atbildība, stress);
  - 2.1.3.4. ergonomiskie (darba vietas iekārtojums, darbs bez pārtraukuma).
- 2.1.4. Izmantojamie kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi ir sezonai un veicamajam darbam atbilstošs apģērbs un apavi.
- 2.1.5.

2.2. Darba aizsardzības prasības darba laikā

- 2.2.1. Neiesaistīties konfliktos ar apmeklētājiem (it sevišķi iereibušiem u.tml.).
- 2.2.2. Pa telpām, kāpnēm pārvietoties uzmanīgi, neskrīet un nelekt pa pakāpieniem.
- 2.2.3. Par konflikta situācijām, kā arī gadījumiem, kad apdraudēta dzīvība, veselība, nekavējoties ziņot darba devējam vai izsaukt policiju (tāl. **02** vai **112**).
- 2.2.4. Prasības ugunsdrošībai:

- 2.2.4.1. nenovietot priekšmetus, mēbeles un iekārtas vietās, kur tās mazina būvnormatīvos noteikto evakuācijas ceļu platumu un traucē cilvēku evakuāciju ugunsgrēka gadījumā, kā arī izmantot šos ceļus citiem nolūkiem;
  - 2.2.4.2. aizliegts rīkoties ar atklātu uguni darba telpās;
  - 2.2.4.3. smēķēt darba vietā un *publiskās* telpās, izņemot speciāli iekārtotas vietas;
  - 2.2.4.4. aizliegts ienest un glabāt darba telpās viegli uzliesmojošas vielas;
  - 2.2.4.5. pieejas ugunsdzēsamajam inventāram vienmēr turēt brīvas, ugunsdzēsības aparātus uzstādīt redzamās viegli pieejamās vietās.
- 2.2.5. Prasības elektrodrošībai:
- 2.2.5.1. pirms sākt strādāt ar elektroiekārtām, pārlicināties, vai elektroiekārtas, kontaktligzdas, kontaktdakšas un aparāti ir darba kārtībā. Ja konstatē elektriskās iekārtas bojājumus, nekavējoties par tiem ziņot elektrosaimniecības speciālistam.
  - 2.2.5.2. strādājot ar dokumentu pavairošanas ierīcēm (u.c.), atslēgt tās no sprieguma avota;
  - 2.2.5.3. aizliegts pašiem remontēt jebkādas elektriskās iekārtas, ierīces, tehniku, ar mitrām rokām pieskarties elektroietaišu slēdžiem, kontaktiem un citām strāvu vadošām daļām;
  - 2.2.5.4. savērpt, mehāniski saspīest vai kā citādi bojāt vadus un kabeļus, lietot vadus ar saplaisājušu vai sakaltušu izolāciju.
  - 2.2.5.5. aizliegts izmantot pašdarinātas apgaismes, apkures, ūdens sildīšanas iekārtas;
  - 2.2.5.6. atstāt bez uzraudzības tīklam pieslēgtas elektroietais, ja ekspluatācijas noteikumos tas aizliegts.

2.3. Darba aizsardzības prasības ārkārtējās situācijās

- 2.3.1. Ja darba laikā noticis nelaimes gadījums, nekavējoties:
- 2.3.1.1. novērtēt situāciju un ievērojot personīgo drošību (pārtraukt apdraudējuma iedarbību; elektrotraumu gadījumā cietušo vispirms atbrīvot no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus u.tml.) un pārvietot drošā vietā), sniegt cietušajam pirmo palīdzību;
  - 2.3.1.2. nogādāt cietušo medicīnas iestādē un paziņot par notikušo darba devējam, ja nepieciešams, izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību (tālr. 03 vai 112) un citus specializētos dienestus;
  - 2.3.1.3. darbiniekam vai nelaimes gadījuma lieciniekiem, nekavējoties par notikušo ziņot darba devējam (viņa pilnvarotajai personai), atbilstoši instrukcijas 24.punktam.
- 2.3.2. Ugunsgrēka gadījumā izsaukt ugunsdzēsējus (tālr. 01 vai 112), paziņot darba devējam un sākt ugunsgrēka likvidēšanu ar pieejamajiem ugunsdzēsības līdzekļiem.
- 2.3.3. Nekavējoties pārtraukt darbu, ziņot tiešajam darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (riska) faktoriem, kuri atklāti darba laikā un var apdraudēt citu cilvēku dzīvību un veselību.

2.4. Autovadītājam

- 2.4.1. Pārlicināties par automašīnas tehnisko stāvokli. Pārbaudīt vai ir nepieciešamie instrumenti, ugunsdzēsamais aparāts, aptieciņa, avārijas apstāšanās zīme, kā arī pārlicināties vai nav izdegusi kāda no apgaismes sistēmas lampiņām. Pārlicināties, vai ir visi nepieciešamie dokumenti - vadītāja apliecība, transportlīdzekļa tehniskā pase un citi.

- 2.4.2. **Aizliegts** uzsākt darbu – braukt - alkoholisku, toksisku vai narkotisku vielu reibumā, kā arī lietot tās braukšanas laikā.
- 2.4.3. Izvēlieties drošu braukšanas ātrumu, ņemot vērā laika apstākļus un situāciju uz ceļa.
- 2.4.4. Aizliegts pārvadāt salonā vairāk cilvēku nekā tas ir atļauts automašīnas tehniskajos noteikumos.
- 2.4.5. Ievērot Ceļu satiksmes likumu, 2004.gada 29.jūnija Ministru kabineta noteikumus Nr.571 "Ceļu satiksmes noteikumi" un citu satiksmi reglamentējošos tiesību aktus.

2.5. Nelaiemes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtība

- 2.5.1. Par notikušo nelaiemes gadījumu cietušajam un nelaiemes gadījuma lieciniekiem nekavējoties ziņot darba devējam (vēlēšanu komisijas priekšsēdētājam). No lieciniekiem nekavējoties saņemt paskaidrojums par notikušo.
- 2.5.2. Nelaiemes gadījums ir darba vietā vienas darba dienas vai darba laikā noticis ārkārtējs notikums, pēc kura personai radušies veselības traucējumi vai pastāv veselības traucējumu iestāšanās varbūtība.
- 2.5.3. Nelaiemes gadījumu izmeklēšanu veic atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 25. augusta noteikumiem Nr. 950 „Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība”.

Instrukcija izstrādāta saskaņā ar 2008. gada 9. janvārī apstiprināto Centrālās vēlēšanu komisijas „Darba aizsardzības sistēmu”.

Drošības zīmes

Saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumu Nr.400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā” 2.pielikumu, kas izdots saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 25.panta 7.punktu.

Darbiniekus iepazīstina ar sekojošām drošības zīmēm:

1. aizlieguma zīme - zīme, kas aizliedz darbību, kura var radīt bīstamu situāciju;

2.1. nesmēkēt

2.2. smēķēšana un atklāta liesma aizliegta

2.3. gājēju kustība aizliegta

2.4. nedzēst ar ūdeni

2.5. nav dzerams

2.6. nepiederošām personām kustība aizliegta

2.7. iekšējā transporta kustība aizliegta

2.8. nepieskarties

2.9. aizliegts (ar skaidrojošo uzrakstu)

2.10. nestāvēt zem kravas

2.11. sastatņu montāža

2. brīdinājuma zīme - zīme, kas brīdina par risku vai bīstamību;

4.1. degoša viela
vai ugunsbīstama
telpa

4.2. eksplozīva viela
vai sprādzienbīstama
telpa

4.3. toksiska viela

4.4. kodīga viela

4.5. radioaktīvā
viela vai jonizējošs
starojums

4.6. uzmanību,
pacelta krava

4.7. iekšējais
transports

4.8. bīstami,
elektrība

4.9. vispārēja
bīstamība

4.10. lāzera stars

4.11. oksidējoša
viela

4.12. nejonizējoša
radiācija vai
starojums

4.13. spēcīgs
magnētiskais lauks

4.14. uzmanību,
šķēršļi

4.15. uzmanību,
nelīdzens

4.16. bioloģiskais
risks

4.17. zema
temperatūra

4.18. kaitīga vai
kairinoša viela*

4.19. eksplozīva
vide

4.20. sastatnes

4.21. uzmanību, pakāpiens

4.22. uzmanību, slidens

4.23. dziļš ūdens

4.24. zemējums

4.25. uzmanību, krītoši objekti

4.26. augsta temperatūra

4.27. uzmanību, karsta virsma

4.28. uzmanību, karsts tvaiks

Piezīme.

* Šīs zīmes fons ir dzintara krāsā, lai atšķirtu to no līdzīgas ceļazīmes.

3. rīkojuma zīme - zīme, kas norāda uz konkrētu darbību;

6.1. jālieto aizsargbrilles

6.2. jālieto aizsargķivere

6.3. jālieto dzirdes aizsardzības līdzekļi

6.4. jālieto gāzmaska, respirators

6.5. jālieto darba apavi

6.6. jālieto aizsargcimdi

6.7. jālieto aizsargkostīms

6.8. jālieto sejas aizsardzības līdzekļi

6.9. jālieto aizsargjosta

6.10. jālieto respirators

6.11. jālieto antistatiski apavi

6.12. jālieto sejas maska

6.13. gājēju ceļš (maršruts)

6.14. vispārīgā rīkojuma zīme (lieto kopā ar citām zīmēm)

4. pirmās palīdzības, evakuācijas izeju un glābšanas papildizeju zīme - zīme, kas sniedz informāciju par pirmās palīdzības sniegšanas vietām, evakuācijas izejām un glābšanas papildizejām;

8.1. pirmās palīdzības punkts

8.2. nestuves

8.3. sanitārā apstrāde

8.4. acu skalošana

8.5. elpošanas līdzekļi

8.6. pārsiešanas līdzekļi

8.7. droša pulcēšanās vieta

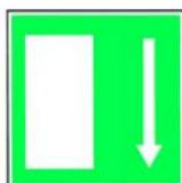
8.8. atdzīvināšanas līdzekļi

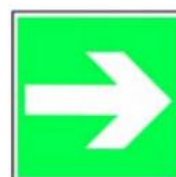
8.9. tālrunis neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukšanai

9.1. papildizeja, ceļš, maršruts

9.2. kustības virziens

5. ugunsdrošības zīme - zīme, kas sniedz informāciju par ugunsdzēsības iekārtām un līdzekļiem, un to atrašanās vietām, kā arī informāciju par apzīmējumiem evakuācijas plānos vai ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības pasākumu plānos.

Ugunsdzēsības krāns

Ugunsdzēsības un glābšanas kāpnes

Ugunsdzēsības aparāts

Tālrunis ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izsaukšanai

Virzieni uz ugunsdzēsības iekārtu un līdzekļu atrašanās vietu

Darbiniekus iepazīstina ar signālkrāsojumiem - krāsojumiem ar specifisku nozīmi.

Signālkrāsa	Drošības zīme	Krāsojuma nozīme
Sarkana	Aizlieguma zīme Ugunsdrošības zīme	Stāt! Izslēgt! Avārijas atslēgšanas ierīce Evakuācija Bīstama darbība, bīstams objekts Ugunsdzēsības materiālu un iekārtas apzīmējumi, atrašanās vieta
Dzeltena vai dzintara krāsa	Brīdinājuma zīme	Esi uzmanīgs! Ievēro piesardzību! Pārlicinies!
Zila	Rīkojuma zīmes	Konkrēta uzvedība vai darbība
Zaļa	Pirmās palīdzības vai evakuācijas izeju un glābšanas papildizeju zīmes	Nav bīstams, atgriezies normālā režīmā Durvis, izejas, maršruti, iekārtas, ierīces